

Letna lista: --
 1. leto . . . K 12.—
 2. leto . . . 6.—
 3. leto . . . 3.—
 4. leto . . . 1.20
 Naj Avstrije: ----
 1. leto . . . 15.—
 Posamezna številka
 13 vinarjev. -

STRAŽA

Inserati ali oznarila
 se računajo po 18 v.
 od 6 redne petivrstice;
 večkratnih oznarilih v
 — popust.

„Straža“ izhaja v
 deljek in petek popoldne

Rekopisi se ne vračajo

Uredništvo in administracija: Maribor
 Slovenska ulica 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

2 uredništvom se more govoriti
 vsak dan od 11.—12. ure dopoldne

Seidler ostane — Parlament sklican za 16. julija.

Cesar je z lastnoročnim pismom z dne 28. jun. razkazal vitezju Seidlerju, da ne sprejme demisijske njegovega kabineta. Cesar izjavlja, da hoče, naj se ne ukine parlamentarna vladna oblika. Parlament sklicuje za dan 16. julija.

Iz Dunaja poročajo, da ni gotovo, ali ostane celo Seidlerjevo ministrstvo. Slišijo se glasovi, da bo Seidler stopil dne 16. julija pred parlament za rekonstruiranim ministrstvom. V parlamentarnih krogih se je dne 28. junija širila vest, da bodo grof Silva, pl. Bahns in Homann nadomeščeni z novimi možmi. Misija grafa Silve je popolnoma ponesrečila. Poljaki so odgovorili, da vstrajajo pri svojem sklepu in da ne marajo pod nobenim pogojem podpirati Seidlerjeve vlade.

Nedeljska „Tagespost“ poroča iz Dunaja, da hočejo na merodajnem mestu na vsak način doseči, da bo parlament sprejel državne potrebnosti. S pogajanjem hočejo socialne demokrate pripraviti do tega, da bodo glasovali za proračun, a da se bodo pri glasovanju o vojnih kreditih odstranili. Večina bi naj tvorile te-le stranke: nemški nacionalci, krščanski socialci, Ukrajinci, dunajski svobodomiselci in nekatere manjše skupine: Poljake pa se mora ko rečno pridobiti za to, da se bodo odstranili pri glasovanju. Pogajanja s temi strankami pa so zelo težavna. Grof Silva se silno trudi, da kot pooblaščenec cesarjev le še pregovori Poljake, a dosečaj je bil njegov trud še zmanj.

Položaj torej za Seidlerja in nemške stranke trenutno ni posebno rožnat.

Sistem večne krize.

Zagrebski list „Glas Slovenaca, Hrvata i Srba“ piše:

„Zdi se, da je Seidlerjevo ministrovanje mnogo usodnejše za našo državo nego Stürgkhovo. Stürgkh je imel pogum odgovornosti že od začetka, Seidler je pa hotel sistem hegemonije izvesti parlamentarno, je hotel, da bi si Čehi, Jugoslovani in Poljaki sami zvezali roke, da bi se sami predali na milost in nemilost, da bi sami uresničevali nemške „belange“, da bi sami delili Češko, dali Jug kolonizaciji, pustili Poljake in Dalmatince iz parlamenta. Hotel je, da gremo skozi njegov „Feuer und Eisen“ kot politični statisti, obsojeni na večno politično službovanje, objekt raznih eksperimentov, kako državo predati v smernico Berlin—Bagdad. Hotel je od nas narodno veleizdajajo. Hotel je nekaj nemogočega.“

Seidlerjeva kriza bi mogla biti kriza „Mittel-europe.“ Mi nimamo nič izgubiti, a vse dobili. Mi zahtevamo samo svoje pravice in nič drugega. To je najmanj, zato ne popuščamo. I Poljaki so, kakor je

začelo v nemški novinski sumi, „kakor da jih je obsedel češki vrag“, duh Husa in Žižke . . . (Zaplenjeno pet vrst.) To vse je preprečilo že nameravani in pripravljeni absolutizem. Toda Seidlerjeva kriza vendar le ni kriza „Mittel-europe.“ Saj obstoji namera, vladati dalje „z državo ohranjujočimi elementi“, torej z onimi, ki so že doslej zahtevali svoje belange in trdili: „L'etat, cest moi.“ Sistem večne krize ostane torej še nadalje.

Ali pojde s temi „državo ohranjujočimi“ bolje nego doslej? Proti poglobljenju zveze z Nemčijo so govorili v ogrsko-hrvatskem zajedn. saboru ostreje, nego smemo mi. Vse mase so jednega mnenja: Mir! Pravo! Kruh! In zakaj ni nikjer izhoda, nikjer kraja, nikjer miru, zakaj ni prava in ni kruha? (Zaplenjeno.) Iz njega bi ga polegnil le odločen čin. Toda tega čina ni. (Zaplenjeno.) Zato treba vzdržati, zato bomo doživeli še dovolj osciliranja, dovolj kriz, negotosti in rešenj, dokler ne pride končna napetost in končno rešenje.“

Moralična podlaga avstrijske države.

Graška „Tagespost“ od minule srede priobčuje pod naslovom „Avstrijski in vojskovanje“ članek, v katerem toži nad notranjim razsulum v Avstriji in vrašuje: „Ali bi bilo kje drugje mogoče, da bi se leta in leta trpelo državi sovražno pro. agando?“ Potem nadaljuje: „V nobeni državi ni vodilna misel vsakega vojskovanja, da se postavi vse v službo zmage in opusti vse, kar bi moglo škodovati tej misli, potisnjena tako v stran, kakor v Avstriji, v nobeni državi destruktivni elementi ne razvijajo tako živahnega delovanja kakor v Avstriji. Zato se ne smemo čuditi, da črpajo Italijani iz takih razmer vedno novo upanje ali da je „Pall Mall Gazette“ nedavno temu pisala: „Ako je le polovico tega res. kar doznajemo iz Avstrije, potem bo za Avstrijo nemogoče, da ohrani svoj položaj kot vojskujoča sila.“

Pri tem Avstrijec res ni nikak revolucionarec ali prekucuh. Ako bi bil manj dobrodušen in potrpežljiv, bi bilo za njega danes bolje, nego je tako. Ako bi bil samozavestnejši, bi se morda moral odpovedati nekaterim simpatijam entente, a imel bi red v lastni hiši in več uspeha na zunaj ter bi užival spoštovanje prijatelja in sovražnika. Avstrijska dobrodušnost bi nujno potrebovala očiščujoče krize, a očiščenje bi moralo biti temeljito in brezobzirno. Sicer vzlic svoji dobrodušnosti ne preživimo vojne. — Tako „Tagespost“, ki postavlja popolnoma pravilne premise, v kolikor trdi, da gre v Avstriji vse narobe, a prihaja vzlic pravilno postavljenim premisam do popolnoma napačnih dedukcij.

Zakaj gre v Avstriji vse narobe?

Ne bomo odgovarjali sami na to vprašanje, a dajemo besedo državnemu poslancu dr. Lodgmannu, torej možu, ki stoji po svojem mišljenju precej blizu

„Tagesposti.“ Ta mož piše (Die Autonomie und ihre Bedeutung für Oesterreich-Ungarn):

„Vsaka državna tvorba mora imeti pravno podlago, ki opravičuje njen obstoj pred zgodovino. Ona ni vedno enaka, temveč se menjuje tekom časov, toda ako izgine, jej sledi propad. Pri narodno enotnih državah, kakor Nemčiji, Franciji in Italiji je ta pravna podlaga v ideji združenja celega naroda v enotni državi, ki deluje tudi preko mej lastne države in dobiva v obliki iredente verne pristaše. Podlaga angleške svetovne države je brezdvomno v svetovno-gospodarski moči, ki jo daje britanski imperij. V sled česar so njeni, deloma z največjo samoupravo opremljeni deli brez vsakega nasilja verni pristaši cesarstva. O tem ne more motiti niti okolnost, da so zopet drugi deli britske države, ki nosijo le prislujeni jarem tlačitelja. Nezadovoljni deli so povsod, oni morejo sicer načelo oslabiliti, a ga ne morejo spraviti iz sveta. Pravna podlaga od treh narodov naseljene Švice je misel svobodne, nevtralne republike. Ona tvori tam mednarodno idejo in veže državljane na svojo domovino.“

Pravna podlaga nekdanje vzhodne marke je bila v njenem položaju napram vzhodu. Kot prednja sila krščanske Evrope je tvorila trdnjavo, ob kateri so se razbili navalni Turkov. Danes je pravna podlaga Avstrije v zvezi obeh polovic, njej odgovarja njena pestra narodna sestava in njej bi morala odgovarjati tudi njena državna ustava. Ta ustava ne prenaša niti slovenskega, niti nemškega gospodarstva, temveč mora v državi zastopane narode interesirati na obstoju države gospodarsko in politično, tako, da bodo brez zunanje sile priznale prostovoljno državo kot podlago svojega obstoja.“

Poslanec dr. Lodgmann je pač eden onih redkih nemških politikov, ki v splošni pijanosti šovinistične megalomanije še niso izgubili smisla za realnost in ki imajo tudi poguma dovolj, da se upajo povedati resnico, ko bi se monarhija tako preustrojila, kakor to zahteva dr. Lodgmann, potem bi ona imela pravno podlago, a danes te podlage nima in zato ta splošni kaos. Saj še ni dolgo temu, ko je ista „Tagespost“ pisala, da je namen Avstrije, evatit irbet Nemčije — naloga, za katero se večina prebivalstva države prav lepo zahvaljuje. Dr. Lodgmann ima seveda prav, ko pravi, da so nezadovoljni deli povsod. Toda v Avstrijo imamo to specialiteto, da so nezadovoljni elementi v večini. Ako torej „Tagespost“ govori o avstrijski dobrodušnosti, misli s tem pač le samo na Nemce, torej na manjšino prebivalstva. — Predpogoj države, ki naj bi svojo existenco opravljevala z moralično podlago, pa je, da se more sklicevati na voljo večine svojega prebivalstva. Tega pa danes v Avstriji ni. Vodilni krogi vidijo v Avstriji in danes le predstražo nemštva, a v njenih narodih — nemške in madžarske hlapce. Dokler se pa to ne bo temeljito spremenilo, bodo vse tožbe „Tagesposte“ in družbe zaman. *Kaos se bo razvijal vaje do popolnoga razsula.*

LISTEK.

Del Jugoslavije.

Banati Temesški, tako od davnine imenovani, na južnem Ogrskem med rekami Dunavo, Tiso, Marušem in Černo, obsega troje županij, v katerih so bile na podlagi uradnega ljudskega štetja iz 1910. leta sledeče narodnostne razmere:

Županija **Torontalska**, zapadni del Banata, meri 10.016 štirjaških kilometrov, torej nekoliko več nego Kranjsko, ter je imela 615.151 prebivalcev, od katerih je med drugimi bilo osobito 199.750 Srbov, 8125 Bolgarov, 4203 Hrvatov, 53 Sokcev in 20 Slovencev, skupaj 212.221 ali 34.50% Slovjenov ali južnih Slovanov, 16.373 Slovakov in Čehov, 26 Poljakov in 11 Rusov, skupaj 16.410 ali 2.67% severnih Slovanov, dalje 165.779 Nemcev, 128.405 Madžarov in 86.937 Rumunov, skupaj 381.121 ali 61.95% Neslovanov.

Županija **Temesška**, srednji del Banata, meri 7433 štirjaških kilometrov, torej nekoliko manj nego Primorsko, ter je imela 500.835 prebivalcev, od katerih je med drugimi bilo osobito 69.905 Srbov, 4833 Bolgarov, 1006 Sokcev, 350 Hrvatov in 15 Slovencev, skupaj 76.169 ali 15.21% Slovjenov ali južnih Slovanov, 5549 Slovakov in Čehov, 76 Poljakov in 30 Rusov, skupaj 5655 ali 1.13% severnih Slovanov, dalje 169.030 Rumunov, 165.883 Nemcev in 79.960 Madžarov, skupaj 414.873 ali 82.84% Neslovanov.

Županija **Krašovska**, iztočni del Banata, meri 11.074 štirjaških kilometrov, torej približno polovico Štajerske, ter je imela 466.147 prebivalcev, od

katerih je med drugimi bilo osobito 14.674 Srbov, 7495 Bolgarov, 319 Hrvatov, 32 Sokcev in 11 Slovencev, skupaj 22.531 ali 4.83% Slovjenov ali južnih Slovanov, 9858 Čehov in Slovakov, 2351 Rusov in 104 Poljakov, skupaj 12.313 ali 2.64% severnih Slovanov, dalje 336.082 Rumunov, 55.883 Nemcev in 33.787 Madžarov, skupaj 425.752 ali 91.33% Neslovanov.

Sokei so katoliki in se prištevajo bodisi k Hrvatom bodisi k Srbom.

Da se podatki madžarske uradne statistike ne vjemajo povsem z resnico, ni treba posebej povdarjati, kdor ve, kako se madžarski razlaga materinski jezik, na podlagi katerega se določuje narodnost. Materinski jezik je oni, kateri ima biti ogrskemu državljanu najbližji. Ta pa mora biti le madžarski jezik. Kdor torej na Ogrskem priznava drug nego madžarski jezik za svoj materinski, ta mora biti že dovoji zaveden rodoljub.

Ker je Banat Temesški bil združen z vojvodino Srbsko v jedno upravno ozemlje, si more vsak lahko predstaviti, kakšni pomen je imela vojvodina Srbska za srbski narod, ki je bil v manjšini in je uprava bila nemška. Ako je imela leta 1910. Bačka, bivša vojvodina Srbska, z Banatom 2.394.518 prebivalcev, od katerih je bilo 524.849 ali 22% Slovjenov, med temi ogromna večina Srbov, in 578.242 ali 24% Nemcev, se more misliti, da pred 70 leti narodnostne razmere v prilog Srbov niso bile mnogo boljše, ko so še večinoma srbski južni deli županij tvorili vojaško granico s popolnoma samostalno upravo. Vojvodina Srbska je bila te po imenu srbska, po upravi pa nemška provincija, ker drugace ni moglo biti za Bachovega absolutizma.

Dr. F. H.

Luč.

Leto 1918. Uredila Jože Stabej in Josip Stipančič. — Knjiga je dotiskana in spodaj priobčujemo njeno bogato vsebino. 46 sotrudnikov se je zbralo okoli njenega ognjišča. To je delo, ki ga smemo biti vsi veseli in naša dolžnost je, da si ga naročimo. Velja 6 K, za dijake 3 K in naročila z denarjem vred sprejema: Dr. Stjepan Markulin, odvjetnik, Zagreb, Kurelova ulica 3. Ne odlašajte z naročilom, ker tiskanih je le omejeno število izvodov in zamujencem se ne bo moglo nikakor ugoditi. — Vsebina: Clanki: Jože Plot: Poslanica pred svidenjem. Vičentije Mikša: Majci. Ivan Dolenc: Dr. Krek in naše svetno izobraženstvo. Ljubomir Marakovič: Pismo na bojišče. Narte Velikonja: Bela vrtnica. Dr. Duka Kuntarič: S drom J. E. Krenom u Beču. Jože Stabej: Zabrani listi. Vid Blažinčič: Petar Neznani. Dr. Maničin: Kulturno tekmovalje. Slavoljub Kürschner: Povratak. Fr. S. Segula: Profesor Anton Bezensek in jugoslovanska stenografija. Antun Matasovič: Najslada. Jože Stabej: Za ali proti? Nedjelko Subotič: San gorske noči. Ivan Stanovnik: Dijaška organizacija. Dr. Stjepan Pelz: Uspomena na dr. Krika. Jože Plot: Gospa in gospod. Narcis Jenko: Uono vrijeme. Dr. Duka Kuntarič: Organizacije socialnog rada i općine. V. Grmovič: Modre planine in Neizplevana pjesma. E. B.: O imperializmu. Cedomil Čekada: Odabranima između tisuća. Pavao Matijevič: Isus i apstinencija. Narte Velikonja: Deveta dežela. Josip Andrič: Hrvatska katolička književnost. Kaštelanski vitez: Kod šumskog izvora. Marko Vučić: Za učiteljsku organizaciju. M. Tugomir Tepe-

Zveza narodov — svetovno razsodišče.

V angleški gornji zbornici je imel minister lord Curzon govor o zvezi narodov kot svetovnem razsodišču. Izvajal je sledeče:

„Ne razumem, zakaj se nihče že sedaj ne dotakne rešitve vprašanja... ki se bo moralo takoj po tej vojni, oziroma pri sklepanju svetovnega miru rešiti. Namreč vprašanja glede zveze vseh narodov sveta — kot svetovnega razsodišča.“

Zveza britske države in medsebojna zveza kar jih 26 ali 30 evropskih narodov, ki tvorijo tri petine vsega prebivalstva na svetu, ima namen, da stre nemški militarizem, vsi načrti, katere sem dozdam že reskuševali v vse toradevne misli vsebujejo eden in isti soglasno sprejet predlog, da se mora stvariti sodni dvor, ki bo razsojal o dogodljajih med državami, ki bi utegnili biti usodepolni in sicer bi moral razsojati še predno bi se smelo apelirati na orožje. Dokler pa ta sodni dvor ne izreče svoje razsodbe, bi se ne smelo podvzeti prav nobenih sovražnih korakov, kot upada v državo ali napovedi vojne. Tista država pa, ki bi se ne hotela pokoriti takemu svetovnemu razsodišču, bi morala priti na zatožno klopo.

Toda ta načrt ni lahko izvedljiv, kajti vsestransko sankcioniran bi bil le tedaj, ako bi k zvezi narodov pristopile vse države brez izjeme, torej tudi Nemčija. Nikakor bi ne kazalo izključiti Nemčije, oziroma jo izolirati, kajti taka izolirana država bi bila trajno in nevarno netivo, bila bi podobna smodišnici, nahajajoči se v sredini s slamo kritih poslopjij.

Država, katera bi se branila pristopiti k taki zvezi narodov, bi se naj smatrala kot trajna sovražnica zveze vseh narodov, s tako državo bi ne smela obstojati prav nobena gospodarska ali politična pogodba.

Ako bi pa država, katera je bila sprejeta kot članica zveze narodov, prelomila pogodbo in bi prišla sovražnosti s sosedno državo še predno je o tem izreklo svojo besedo svetovno razsodišče, bi se naj smatrala kot sovražnica zveze vseh držav in kot v vojnem stanju se nahajajoča z vsemi državami svetovne zveze. Le na ta način bi se dalo v bodoče preprečiti slična nepopisna nesreča, ki je sedaj zadela skorodane ves civilizirani človeški rod.“

Borba za volilno preosnovo na Ogrskem.

Ob priliki slovesne prisega in kronanja našega cesarja za ogrskega kralja v Budimpešti je naš cesar in kralj ogrski slovesno obljubil v svojem prestolnem govoru, da mora dobiti Ogrska namesto doseadanje zastarele volilne pravice novo, na široki demokratični podlagi slonečo volilno pravico. Ogrska bi torej naj dobila, kakor ji je bilo slovesno obljubljeno, volilno pravico, ki bi zadovoljila tudi široke ljudske mase in ki bi dala saj nekoliko političnih pravic tudi nemadžarskim, zlasti slovanskim narodom na Ogrskem.

Madžarski oligarhi, na čelu jim „nekronani kralj Tisza“, pa nočejo nič slišati in vedeti o kakšni volilni preosnovi, ki bi utegnili se le količaj dotakniti posestnega stanja madžarske oligarhije. Po dolgotrajnem trdovratnem obotavljanju, cincanju in mešetarjenju, šele na pritisk od zgoraj in na še večji pritisk ulice so vendar madžarski mogotci morali vgrizniti v kislno jabolko in predložiti zbornici volilni red, ki naj bi odgovarjal demokratičnim načelom.

To nova volilna preosnova, oziroma novi ogrski volilni red, pravcato skrpučalo Tiszovega režima, se za las ne razločuje od starega volilnega reda; razlika je le ta, da je to skrpučalo komplicirano do skrajnosti, prineslo bi pa nobenih pravic ne širokim ljudskim masam. Še manj pa nemadžarskim narodom. Slovani na Ogrskem bi naj še tudi v bodoče bili — brezpravni.

šič: U tudini. Jože Plot: Malenkost. Josip Andrič: Glazba roda moga. Mab: Jedan pjesnik „Luči.“ O. Leonardo Kalac: Dr. Janez Krek kao profesor filozofije. Ljubidrag Garčina: S podaljega. Pjesmi: Isidor Poljak: Prometej. Na svetim vodama, Lanci, Planite b'jeli ognjevi duše, Devici sniježnoj, Posjeta in Divovi. Zvonimir Vijolič-Ljubičić: Sloboda - zadnja boginja. Dva intimna akorda, Sablastima. Ljudevit Matkovič: U čežnji. Jože Plot: Sonet samote, Zrtve, Ok oknu. Vičentije Mikša: Bilo je bolno. Nonca: U staroj sobi, Pod penždere. V. Bitene-Radoš: Kyrie eleison. Pavao pl. Gvozdanović: Večer. Stjepan Gruber: Slap. Viktor Mlinarič: Slutnja. Ljuba Pavič: U jesen ranu. M. Blaškovič: Hriste, dođi! U polju. Žilomir: Nereide. Vrlinov: Ljetno jutro, Mečava. Posatsky: Ti. Dušan K. Petrovič: Vjeri. Nando: Čuj, kad kroz noć. Bolsky: Iz Južine. N. Koceljsky: Poslednji akord. Književnost: Vladimir Nator: Pabirci (Dyo Jota). Fran Albrecht: Mysteria dolorosa (Jože Stabej). Antonio Fogazzaro: Daniele Cortis (Dr. Kuntarič). Ivan Cankar: Podobe iz sanj (Jože Stabej). H. Donadini: Sablasti i Vijavice (Dyo Jota). Jeronimsko društvo hrvatskom narodu (Dr. Kuntarič). R. Bazin: Gruda umira (A. K.). Yves le Querdec: Pisma seoskog župnika (Dr. Kuntarič). Fran Milčinski: Ptički brez gnezda (Jože Stabej). Fran Milčinski: Tolovaj Mataj (Jože Stabej). Milko Cepelič: Spasvajmo narodno naše tkivo i vezivo (Dr. Kuntarič). Omladina (S. G.) Jože Debevec: Vzori in boji (Jože Stabej). Jeka od Osijeka (Dr. Kuntarič). Antonija Štupca: Učna snov (Jože Stabej). Bilješka. Priloga: Slika dr. Jan. Ev. Kreka.

Na Ogrskem se sedaj vrši uprav velikanska borba za nov volilni red na demokratični podlagi. A o tej borbi naša javnost ne izve dosti. Ogrska cenzura zabranjuje, da bi široka javnost izvedela kaj več o tej borbi. Madžarskim mogotcem neščeena poročila ne smejo priti čez ogrsko mejo. Gorje listu, ki bi si drznil priobčiti le vrstico o sedanji volilni borbi na Ogrskem.

Toda nekaj je, kar vendar pride v javnost in kar tudi madžarski šovinizem ne more odstraniti, oziroma potlačiti — poročila o sejah ogrske državne zbornice. Iz teh poročil si pač lahko vsi narodi tostranske državne polovice ustvarijo pravo sliko o razmerah na Ogrskem. Široke ljudske mase, delavstvo in zlasti tlačeni nemadžarski narodi protestirajo v silnem gibanju proti temu, da jih oropata Tisza in njegov zvesti oproda Szterenyi nove volilne pravice, ki jim je bila tako slovesno obljubljena, oziroma zamčena.

Ost sedanje volilne borbe na Ogrskem je v prvi vrsti naperjena proti Tiszi in Szterenyu.

V prvi vrsti proti Tiszi! Saj je vendar Tisza tisti, ki se ga dolži, da je prvi zakrivil sedanjo vojno, da je on krivec, ki je nasilno razbil skupno carinsko pogodbo, ki je prepovedal izvoz živil iz Ogrskega v našo državno polovico in ki je glavni krivec, da pri nas strada vse, da se vzame našemu ubogemu kmetu zadnja kravica iz hleva, dočim imajo Madžari še vsega v izobilju. Tisza je tudi oni madžarski mogotec, ki nam že sedaj prerokuje, da mora biti med Avstrijo in Ogrsko sklenjena v bodoče samo taka carinska pogodba, ki bi prijala interesom Ogrske, ali z drugimi besedami: Ogrska nas hoče tudi po vojski še bolj gospodarski izžemati.

Drugi madžarski mogotec Szterenyi, poprej Stern, ogrski žid — večkratni milijonar in eden največjih vojaških literantov na Ogrskem — se pa umevno že iz sebičnih ozirov upira z vsemi štirimi proti novi volilni pravici, ker predobro ve, da bi takoj za vselej odklenkalo ogrski oligarhiji, ako bi prišle široke mase ljudstva do svojih pravic.

Kar so madžarski mogotci na oni strani Litve kot madžarski „Herrenvolk“, to so naši Nemci kot nemški „Herrenvolk“ tostran Litve — oba sta si po duhu in mišljenju prava brata! Zveza avstrijskih Nemcev z Madžari je postala akcijom nemškonacijske politike. Pri nas se bije boj proti hegemoniji Nemcev, na onstran Litve pa boj proti madžarski oligarhiji; trajnega obstanka pa ne bo imela ne ena in ne druga.

Beseda o občnem imenu za južne Slované.

Praga, 20. junija.

Danes se govori o Jugoslovanih, tudi o troimenskem narodu Slovencev, Hrvatov in Srbov, iz česar je razvidno, da ni prave jasnosti in jedinstva o imenu, katero bi obsegalo vse južne Slované in pri vsem tem bi se ne dotaknilo posameznih plemenskih označb. Gotovo je, da nobeno južnoslovansko pleme si ne da reči na svoje ime in se mu še manje odreče v korist kateremukoli drugemu južnoslovanskemu plemenskem poimenovanju, ampak je bode čuvalo in branilo kot dedščino svojih očetov. Vendar pa vsakdo mora priznati, da je treba občnega imena za južne Slované, kakoršno je Slované za vse slovanske narode. Toda takšno ime ne sme biti niti umetno in niti tujeja izvora, ampak izvorno, domače in narodno in to je: Slované.

Ime Slované je vzniklo v slovanski pradomovini na severu od Karpatov v južnoslovanski skupini, obsegajoči Slovence, Hrvaté, Srbe in Bolgare, in se je razširilo na zapadnoslovansko skupino, obsegajočo Polabljané, Lužičané, Čehe, Slovake in Poljake, ter na istočnoslovansko skupino, obsegajočo Ruse. Kako globoko se je ime Slované v južnoslovanski skupini vkoreninilo, je videti iz tega, da se je skozi stoletja še do danes med južnimi Slováni ohranilo, četudi v raznih izrekih, in kako je bilo daleč na okrog znano, dokazuje to, da so ga grški in rimski pisatelji že od VI. do VIII. stoletja v svojih spisih rabili pred vsem za vse Slované, kateri so se naselili na jugu od reke Dunave, torej za prednike današnjih Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov. Tudi domači pisatelji ne le v IX. in X. stoletju, ampak tudi za reformacije rabijo ime Slované za južnoslovansko skupino. O dalmatinskih, pred vsem dubrovniških književnikih, pa je znano, da so bili ponosni na svoj slovinski jezik.

Benečani so v XIII. stoletju začeli imenovati Slované, naseljene v bivši rimski provinci Iliriku, Ilire, katero ime se je sčasoma razširilo na vse južne Slované. Hrvat dr. Ljudevit Gaj je 1835. leta odločil, da boji za Slované južne skupine ime Iliri, — misleč, da so bili stari Iliri slovanskega izvora. Ime Iliri je izginito ne le, ker je bilo uradno zabranjeno, ampak tudi, ker ni moglo pred vedo obstati. Izmed Nemcev je bil predvsem August Ludwig Schläzer, ki je v svojem zgodovinskem delu iz 1771. leta razdelil Slované, nahajajoče se tedaj pod nemškim gospodstvom, na severne in južne. Ta razdelitev je sslužila le v svrhu orientacije in se je polagoma še razširila na ostale Slované. Na podlagi te razdelitve je Srb Teodor Pavlovič 1839. leta ustvaril ime Jugoslavi, Jugoslovjani za Srbe in Hrvate, katero se je šele začelo po 1848. letu polagoma zavajati.

Ako se primerja ime Slované z označbama Iliri in Jugoslovjani, mora sereči, da je Slované pristno, domače, od davnine še do danes med ljudstvom živečo ime, dočim je ime Iliri tuje in od tujcev dano, Jugoslovjani, pravilno: južni Slované, pa je od vede nedavno umetno ustvarjeno in ima le zemljepisni pomen ter ne more biti narodno ime, ker ni v narodu vzniklo.

Če bi se jugoslovansko ljudstvo vprašalo, kakšen jezik govori, bi po svedočni učenjakov, kakor so n. dr. Cvijič, Jagič in Niederle, odgovorilo: slovanski v ekavskem, slovinski v ikavskem in slovjanski v jekovskem narečju. Iz pridevnika slovanski, oziroma slovinski in slovjanski, nastalega iz samostalnika Sloven, oziroma Slovini in Slovjani in iz pripone ski, pa se da sklepati, da so vsi, ki govore svoj slovanski, oziroma slovinski in slovjanski jezik, potemtakem tudi Slované, oziroma Slované in Slované. In s tem bi bilo rešeno po načelu samoodločbe vprašanje o občnem imenu za južnoslovansko skupino.

Ostane še nerešeno vprašanje, za katero izmed treh izrek jednega in istega imena se odloči južni Slované, da bi bila v tem oziru dosežena jedinstvo. Ker je ekavščina v južnoslovanski jezikovni skupini zastopana v narečjih kakor pri Slovanéh tako tudi pri Hrvatih, Srbih in Bolgarih, bi bilo najprimerneje se odločiti za ekavsko izreko imena Slované z dolgim širokim e, kateri bi se označeval v slovenščini s strešico slové e nski, s čimer bi se dosegla razlika od navadnega e slovanski. Za zdaj bi se Slované priporočala jekavska izreka, ker se pridevnik jekavske izreke slovanski jasno razlikuje od pridevnika ekavske izreke slovanski, s čimer se zabrani morebitni zameni. Da izraza Slované ekavske in Slované jekavske izreke pomenita v srbsko-hrvatskem jeziku toliko kakor izraz Slované v slovenskem jeziku, nas sme tako malo motiti, kakor nas moti v slovenskem jeziku izraz slovanski, ki pomeni v srbskohrvatskem jeziku toliko kakor izraz slovanski v slovenskem jeziku. Hrvati in Srbi se lahko izognejo rabi izrazoma Slované in Slované v pomenu izraza Slované, ko še imajo tretji izraz Slavani za izraz Slované. Da se je izraz Slované rabil v starinskih spisih iz dobe letopisca Nertorja za občno ime za vse Slované, še to ni zapreka, da ne bi mogel biti sedaj priznan za občno ime za vse južne Slované v obliki Slované ni od sodobnih pisateljev, ko ljudstvo že od davnine rabi izraz slové e nski, četudi v raznih izrekih.

Izraz Jugoslovjani, bolje: južni Slované, služi le v svrhu orientacije, kakor n. pr. izraz severni Slované in je torej zemljepisnega pomena, dočim izraz Slované skupno označuje vse južne Slované kot jednotno narodno skupino, ne da bi hotel izpodrinuti posamezna plemenska poimenovanja, in je torej narodopisnega pomena.

Dr. F. H.

Oprostitev.

Iz poslanskih krogov smo dobili sledeče važug pojasnilo:

Za urgence v oprostilnih zadevah je potrebno: 1. ime (natančno); 2. rojstni letnik; 3. šarža pri vojakih; 4. ako dotičnik že služi, ali je dodeljen že kakemu oddelku, njegov natančen vojaški naslov (zadnji, oziroma za časa vložitve prošnje); 5. kraj (vas, občina, okrajno glavarstvo, dežela (pristojnost); 6. ako je dosedaj že oproščen, termin, do katerega je oproščen, dan in številka dotičnega odloka, oziroma prepis odloka samega; 7. dan in številka, pod katero je šla prošnja in od katere oblasti (okrajno glavarstvo, deželna vlada itd.); 8. na katero ministrstvo je šla prošnja; 9. posebnega uvaževanja vredne okoliščine, radi katerih je oprostitev v javnem interesu potrebna.

Ako ni gorenjih podatkov, je vsako posredovanje težko ali pa popolnoma brezuspešno. Kajti v takem slučaju pride k nerešeni prošnji še urgencia, ki je tudi ministrstvo ne more takoj rešiti; delo se kopja, uspeha pa ni.

Prošnje rešuje ponajveč domobrantsko ministrstvo. One prošnje, ki grejo na poljedelsko ministristvo, se odstopajo v končno rešitev domobrantskemu ministristvu. Ako je dotičnik na bojnem polju, odloča o zadevi vrhutega še armačno poveljstvo. Enako pri častnikih. Pri rojstnih letnikih 1898—1894 oprostitev ni dopustna.

Prošnje za oprostitev morejo vlagati le interesi sami, njih domači, občine ali kaka druga javna oblast. Poslanci neposredno tega ne morejo storiti. Isto velja tudi glede prošenj za dopuste. Te se pošljejo najbolje na pristojno poveljstvo, kateremu je dotičnik podrejen.

Dopisi, ki ne vstrezajo gorenjim pogojem, ostanejo nerešeni. Z vpraševanjem na take nepopolne dopise se zgubi veliko časa in uspeha pri stvari sami.

Opozarjamo na zgorajšnje opazke posebno go župane in občinske tajnike, da v interesu stvari to pojasnijo vsem interesiranim.

Seno in slama leta 1918.

Prehranjevalni urad mariborskega okrajnega glavarstva je poslal občinskim predstojništvom tale razglas:

Z ozirom na določbo naredbje urada za ljudsko prehrano z dne 3. junija 1918, D. Z. št. 192, se obč. predstojništvu nalaga, da prebivalstvo takoj opozori potom javnega razglasa na sledeče določbe glede pridelka sena in slame leta 1918:

1. Ves pridelek sena in slame leta 1918 je zaplenjen v korist države. Zaplenjena krmila se torej ne smejo ne podelati, niti prostovoljno ali potom držbe prodati, ako to ni bilo izrecno dovoljeno. (Glej točko 2.) Kupčije, sklenjene proti tej prepovedi, so neveljavne. Posestniki zaplenjenega sena in slame morajo skrbeti, da se isto ohrani. Seno in slama pridelka leta 1918 se mora strogo ločiti od onega leta 1917.

2. Brez ozira na zaplenbo smejo: a) posestniki slame porabljati jo za postelje članov svojega gospodarstva; b) lastniki sena in slame svoje seno in sla

mo pokrmiti svojim domačim živalim v dovoljeni meri in porabiti slamo sedaj v neobhodno potrebni množini za nastiljanje; e) lastniki slame porabiti jo za vezanje v lastnem gospodarstvu pridelanega nemlatenega žita, sena in slame ter za pokrivanje hiš in gospodarskih poslopj; d) lastniki vinogradov in sadnih dreves za vezanje trt in sadnih dreves; e) kmetovalci od svojega lastno pridelanega sena ali slame prodati z dovoljenjem občinskega predstojnika, največ 5 centov dnevno, drugim kmetovalcem v občini, v kateri se je malo pridelalo; f) kmetovalci od lastnega pridelka sena in slame prodati največ 20 centov neposredno porabljalcem v lastnem okraju. V ta namen pa morajo imeti dovoljenje in prevozno izkaznico podružnice urada za slamo in seno v Eggenbergu pri Gradcu. To dovoljenje in izkaznico treba pri skrbeti potom občine.

3. Prodaja pridelka sena na steblo ter prevzetje košnje proti enemu delu pridelka je dovoljeno. a) vendar mora posestnik zemljišča naznaniti okrajnemu glavarstvu imena kucev ter imena oseb, ki so prevzela košnjo proti prepustitvi enega dela pridelka ter množino sena, ki je bila tem prepuščena. Dolžnost oddaje pride na prevzemalce sena brez ozira na oddajno dolžnost posestnikov travnikov, ki so pustili pokositi proti prepustitvi enega dela pridelka.

4. Posestniki travnikov ter njiv z deteljo in lucerno so obvezani, da izvrše košnjo pravočasno. Posestniki, ki košnjo ne morejo izvršiti pravočasno, so dolžni, da o tem obvestijo občinski urad. V tem slučaju, kakor tudi v slučaju, da se košnja ne izvrši v času, ki ga ima določiti okrajno glavarstvo, mora občina poskrbeti, da se košnja opravi pravočasno. V ta namen se sme poslužiti njegovih gospodarskih prostorov in sredstev njegovega obrata.

5. Posestniku, ki se brani oddati zaplenjeno seno in slamo, jo more politična oblast odvzeti siloma.

6. Za vsako prevažanje sena in slame tudi iz ene občine v drugo ter prevažanje krme lastnega pridelka je potrebna prevozna izkaznica podružnice urada za seno in slamo v Eggenbergu. Pripominja se, da se more za kmetijsko gospodarstvo, ki ima v različnih občinah posestvo ali živino, v svrhu prevažanja potrebnega sena in slame iz enega obrata v drugega izdati le ena izkaznica.

7. Cena za seno je 25 K in za rženo škopo (otepo) 14 K ter za vse druge vrste slame 12 K za 100 kg. Za stisnjeno blago se računa še 3.20 K za 100 kg k prevzemni ceni. Poleg tega znaša odškodnina za prevažanje od škodnja do prevzemališča 1 K za 100 kg, ako kraj ni oddaljen več nego 5 km od prevzemališča, ako je pa bolj oddaljen pa za vsak začetni daljni kilometer 25 v več.

6. Prestopke te naredbe bo, v kolikor se ne bo šlo za strožjo kazen, kaznovalo z denarno globo do 5000 K ali zaporom do 6 mesecev. Lahko se prisodi tudi denarno in zaporno kazen. Poleg tega se more zapleniti ustavljeno blago.

Italijansko bojišče.

Na gorski planoti Sedem občin so po hudem artilerijskem ognjem sledili napadi močnih sovražnih čet na Coll del Rosso in na Monte di Valbello istotako pri Sisemolu in Asiagu. Sovražni napadi so bili odbiti. V teh bojih so se posebno odlikovali Hrvatje varaždinskega pešpolka št. 16.

Wekerle o ponesrečeni ofenzivi.

Ogrski ministrijski predsednik Wekerle je dne 28. junija v ogrski zbornici izjavil, da so Lahi vjeli samo 12600 naših, mi pa nad 50.000 Lahov. Druge izgube so žal večje. Na mrtvih, ranjenih, pogrešanih in bolnih smo izgubili 100.000 mož. Ofenzive se je udeležilo 33 ogrskih in 37 avstrijskih polkov, ali 47% Ogrov ter 53% Avstrijcev. Italijanske izgube znašajo nad 150.000 mož. Naši onostran Pijave so sicer trpeli veliko pomanjkanje na živežu in municiji, a od gladi vendar nihče ni umrl. Krivo je tega, ker je deroča Pijava odnesla most, ki so ga napravili naši pionirji čez reko. Četudi je ofenziva ponesrečila, vendar smo dosegli, da Italijani niso mogli poslati večji del svojih čet na francosko bojišče proti Nemcem.

Francosko bojišče.

Na francoskem bojišču nekoliko živahniješe gibanje. Severno od reke Lys so Angleži zasedli Vieux-Berquin, južno od reke Aisne so pa Francozi pridobili ozemlja ter zavzeli važno postojanko Cutry. Nizozemska poročila pravijo, da bodo tokrat ententine čete pričele z ofenzivo.

Politične vesti.

Shod v Št. Juriju ob juž. žel. je bil prepovedan. Na shod je prišlo več tisoč ljudi, Drameljčani na krasno običanem vozu. Navzoči so bili poslanci dr. Korošec, Pišek, dr. Verstovšek. Ogorčenje, a tudi navdušenje je bilo veliko.

O „Reichspošti“. Nadškof A. Symon, ki je minulega meseca umrl v Krakovu, je v „Przeglądu Powszechnem“ (št. 3 — 4) objavil odprto pismo

redakciji »Reichspošte«, kjer stvarno in naravnost povdarja, da krščanskonacionalni dnevnik dunajski ne vrši svojih katoliških dolžnosti. Na prvem mestu navaja mirovna vprašanja. Katoliški list bi moral kazati pota, kako bi se katolici čele države mogli uspešneje nego doslej ustavljati ti vedno drznejšim geslom nemških aneksionistov. »Nele katolicizem, še zgolj človečanstvo nam veli storiti vse, da se ne podaljšujejo grozote vojne ter ne sejejo kali nove, še krutejše svetovne vojne. ki brezdvomno pride — in to prav kmalu, — ako se ta vojska konča z aneksijami. Ob rastoči sili teh aneksionističnih tokov je nasprotno stališče naroda nepopularno, morda tudi zelo težavno; toda na njem vstrajati nam veli sila resnice in čast katoliškega praporja. Kako sodbo bi izrekla zgodovina o današnjih katolicanih, če bi hoteli pluti z vsakim hipnim tokom ter bi vztrajnost v načelih prepuščali v monopol socialistom! — Na drugem mestu povdarja nadškof stališče, ki ga je zavzela R. vzpričo tega, kako se je avstr. vlada udeležila zgradbe Ukrajine, kije po boljševiskem vzoru odpravila lastninsko pravo. Nobena vlada nima patenta na nezmotljivost, a zato je tisk, da bi v imenu družbe kontroliral vlad na pota; naloga katoliškega tiska pa je, da preiskuje, da li vlada varuje ali vsaj ne žali katoliških načel. Avstrijska vlada, ki je neposredno gradila socialistično (ukrajinsko) državo, ki ne priznava lastninskega prava, je stem naravnost pomagala vkončati to pravo, ki je vendar naravno in božje pravo. In redakcija kršč.-soc. dnevnika je o tem molčala ter še doslej molči, da — mnogokrat je entuziastično poveljevala ministra, kl je bil začetnik te ukrajinske politike poveljevala ga povsod in v vsem.

Almer in Mahnert. „Slov. Narodu“ se poroča iz Maribora. „Te dni praznuje eden naših „velikih“ sovražnikov svoj 70. rojstni dan. Je to festenburški župnik Otokar Kernstock. Kernstock je vreden drug znanega kaplana Almerja, ki je v letih 1912—13 tako divjal proti vsemu, kar je slovansko in slovensko, da so mu menda celo od merodajne strani kot duhovnik tuje škofije prepovedali zborovati v Mariboru. Otokar Kernstock se skriva navadno za svojo poetično žilico in strelja svoje strupene divije nemškonacionalne pšice za nas. Tako žarkega sovraštva, kakor zveni iz njegovih kitic, človek kmalu ne najde. Časih pa se Kernstock tudi spozabi, stopi iz svoje rezerve in pove na vsa usta, kje ga čevlji žuli. Tarrat preneha biti poetični. Otokar Kernstock in Almer sta dva moža, ki sta v pravem pomenu besede to, kar podtikuje „Marburger Zeitung“ tako rada vsem drugim, namreč: „zwei Hetzpfaffen.“ — Od verodostojne strani se nam poroča, da Almer stremi za tem, kako bi prišel v Maribor. V svrhu uresničenja svojega načrta se poslužuje svojega ožjega prijatelja — Mahnerta. Naš zaupnik ve iz gotovega vira, da je Almer nedavno obiskal Mahnerta v Mariboru in ga vprašal, ali so razmere v Mariboru že dovolj ugodne za njegov prihod in če je že vse prav uglaseno za njegovo bodoče delovanje. Heil družba Almer-Mahnert!

Sramujejo se! Nekje blizu Maribora je župan, ki je tudi romal na Dunaj. Ko ga je po vrnitvi povprašal prijatelj: „Pje, kako pa ste se kaj imeli na Dunaju?“, je mož ves preplašen odgovoril, da na Dunaju ni šel z nemčurji, temveč se šel po svojih polit. Mož se je očitno sramoval priznati, da je šel z odpadniki.

Schulverein na delu. V Svečini nad Mariborom so vsenemški prijatelji nadaljevanja vojne priredili na Petrovo velik dirindaj za nemški Schulverein. Sklenilo se je, da se mora iz svečinske šole odpraviti zadnji sled slovensčine. In kdo je to zahteval? Morda domačini? Kaj se! Sami tujei! Protestanti Amon in Lah Paskolo. Nemčurji pa so tako zarukani, da capljajo za njimi. Pametni in treznomisleči domačini pa so tiho in sami za se obsojajo šufereinsko gonjo. Da bi pa odločno zaklicali: Tujei, privandanci, stojte! Roke proč od naših šol, roke proč od naših starih pravic! Takih ljudi pa žal ni pri nas! Mi pa pravimo: Pustimo nemčurjem veselje, da še nekaj časa rajajo po naši zemlji, dolgo ne bo več! Jugoslavija prihaja!

Cesar Karel je pisal cesarju Viljemu pismo radi težav, ki so nastale radi pomanjkanja živil. V nemškem glavnem stanu se sedaj vršijo posvetovanja glede rešitve vprašanja prehrane. Udeležujejo se jih tudi zastopniki naše vlade. Dosegel se je baje sporazum glede splošne in skupne porazdelitve letošnjega žita.

Pogajanja v Solnogradu. Dne 8. julija se bodo v Solnogradu pričela pogajanja med nemškimi in avstro-ogorskimi zastopniki. Gre se za naznanjeno „poglobitev“ zveze med Nemčijo in Avstro-Ogrsko.

V Rumuniji in Ukrajini ljudstvo zažiga skladišča živil, ki so namenjena za Nemčijo.

Jugoslovanska armada v Ameriki. List „Excelsior“ poroča: Do izbruha vojne je bilo v Severni Ameriki nič manj nego 800.000 Jugoslovanov. Pod poveljstvom polkovnika Milana Pribičević je sedaj organiziranih v Severni Ameriki nad 100.000 Jugoslovanov, katere pošlje Wilson z drugim 400.000 vojniki prihodnji mesec na evropsko bojišče.

Delavel sovražnih dežel proti Nemčiji. V Londonu se vrši konferenca delavskih organizacij vseh

ententnih dežel. Dne 27. junija je izjavil Renaudel, eastopnik večine francoskih socialistov, da bodo francoski delavci tako dolgo nadaljevali vojsko, dokler ne bo Nemčija premagana. Skoro v enakem smislu so se izjavili zastopniki iz drugih dežel. Švedski socialist Branting je celo izjavil, da se mora najti sredstvo, kako pobiti k tlom nemški gospodovalni sistem, t. j. oholi „rusianizem.“

Car Nikolaj ni umorjen? Kijevski list „Wasiha Rodina“ poroča, da car ni umorjen.

Tedenske novice.

Cesarica Zita obolela. Cesarica je na lahko obolela na influenci.

Koroške cerkvene vesti. Na mestno župnijo k sv. Ilju v Celovcu je prezentiran č. g. Janez Pirker iz Brež, na župnijo Šmarjeta v Rožu č. g. župnik J. Kukačka in na župnijo St. Lipš pri Dobrlvasi č. g. Feliks Zulechner, kanonik v Gospa Sveti. — V pokoj stopijo č. g. Karel Hraha, župnik v Šmarjeti v Rožu, in č. g. Ferdinand Mayer, župnik v Nemškem Grebinju. Za provizorja je tam nastavljen č. g. Karel Fellner, župnik v Stallu, za provizorja v Sattendorfu č. g. Ferdinand Huber, administrator v Šmohorju, za administratorja v Šmohorju pa č. g. Jožef Joisten, kaplan v Lipi nad Sachsenburgom. Župnija Trebnje je razpisana do 25. julija, dva kanonikata v Brežah do 2. avgusta.

5. julij. Prihodnji petek slavimo praznik sv. Cirila in Metoda. Ker vojne razmere ne dovoljujejo hrupnih slavnosti, proslavimo letos ta dan z nabiranjem darov za naše narodne namene: za Tiskovni dom v Mariboru, za slovensko šolo v Mariboru, za Slovensko Stražo, za dijaške kuhinje, za uboge otroke itd. Jugoslovani, izkažite se ta dan kot prave Jugoslovane!

Promocija. G. Josip Puntar, gimn. supl., starješina sloven. kat. akad. tehn. dr. »Zarja« v Gradcu je bil dne 28. junija na graškem vseučilišču promoviran za doktorja filozofije. Čestitamo!

Vojno posojilo. Jutri, dne 2. julija, popoldne je potekel rok za podpisovanje 8. vojnega posojila.

Iz pošte. Za pošto oficijantinja v Ljutomeru je imenovana Hedviga Goričar.

V Ločah pri Konjicah je podpisalo jugoslovansko deklaracijo nad 300 oseb.

„Cesar Karel I.“ je naslov lepi trdovezani knjigi, ki je izšla v č. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. Za slovensko mladino priredil dr. Ivan Škaberne, c. kr. ministerjalni tajnik. Knjiga opisuje cesarja Karla, cesarico Zito, njuno mladost in življenjske dogodke. Knjigo krasijo lepe slike. Naroča se v č. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. Cena ni označena. Knjigo, ki se bo gotovo dobivala tudi v knjigarnah, toplo priporočamo!

Velikodušen dar. Veleindustriji bratje Gavriloviči v Petrinji so poslali „Odbor S. H. S. žena za sirote“ v Zagrebu povodom narodnega dneva znesek 50.000 K.

Družba sv. Cirila i Metoda v Opatiji poslala je gđji bar. Ožegovič slijedeče pismo: „Družba sv. Cirila i Metoda za Istru in sočjoj teškoj borbi za opstanak i održanje hrvatskoga naroda u Istri nailazila je do sada uvijek podporu u agilnosti Vaše rodoljubivosti. Svake godine kod priredke Narodnog Blagdana Vi ste magali sve sile, da uspeh bude što lepši. Zahvaljujući Vam za sve, što ste do sada u toj stvari za naše cruštvo učinili, molimo Vas, da i u buduće na svoju praznju sklonite, naročito da nas prigodom godišnje priredbe Narodnog Bogdana zastupate. S hrvatskim pozdravom i za izraz najodličnijeg veleštovanja: Družba sv. Cirila i Metoda za Istru. Za ravnateljstvo: Viktor Car-Emia.

Jugoslovanski radnici u Györu za siročad S. H. S. Iz Zagreba smo sprejeli: Naši radnici, sta su zaposleni u tvornici municije u Györu, otkimoo ohi usta jedan dio teško strčene zarade, poslali so Odboru S. H. S. žena za siročad na ruke J. Cuk 100 K. na lijepo popratno pismo, koje najbolje dokazuje svijest naših malih ljudi, u koje bi se imali da ugledaju sv) naši mogućnici. Dopriniješe: Petrovič Aleksa iz Nača 15 K, Čulič Mihovil iz Splita 12 K, Iv. Kralj iz Dregi kod Ivanice 10 K; Mitak Josip iz Šestina 10 K, Breznig Franjo iz Rijeke 6 K, Triko Katolica iz Sarajeva 5 K, N. N. iz Splita 5 K, N. Sulina iz Zagreba 10 K, Kosič Dušan iz Mostara 2 K, Kranjec Ivan iz Zagreba 2 K, Bebec Dušan iz Zagreba 2 K, Nikolič Ivo iz Zagreba 2 K, Paljan Gijuro iz Banjaluke 2 K, Bevič Vid iz Zagreba 2 K, Paskal Georg iz Beča 1 K, Fleischer Mario iz Riža 2 K, Vuković Ivan iz Rijeke 2 K. Žažol Živko iz Zagreba 2 K, Jean Mirko iz Zagreba 6 K, Marek Filip 2 K. — Odbor se najsrdačnije zahvaljuje.

Zakaj se nas vodi za nos? Za preteklo sredo, tako nam piše kmetski župan iz Šentlenartskega okraja, nas je vabilo mariborsko okrajno glavarstvo k nekemu predavanju prof. Peerza. Šli smo, ker se je reklo, da je stvar nujna. Glavarstvo nam je obljubilo dnevne odškodnine 20 K in povrnitev drugih potnih stroškov. Po končanem predavanju pa nam ni hotel nihče izplačati obljubljene dnevnine, ne g. Peerz in ne okrajno glavarstvo. Ali je tako postopanje ko rektno? Nad pet ur daleč sem šel peš, zapravil sem cel dan za prazen nič, trgal svoje podplate in svojo oblieko, bil do smrti utrujen od dolgega pota, a te obljubljene potnine nam ne dajo.

Še enkrat predavanje prof. Peerza. Z Dravskega polja nam piše župan: Preteklo sredo nas je glavarstvo vabilo v Maribor na predavanje. Prišli smo, a kako smo se čudili, ko se je predavalo samo v

nemškem jeziku. Odkrito povemo: Za norca pa se ne damo imeti, četudi smo priprosti kmetijski možje. Če že hočete koga potegniti, spravite se samo na vaše varovance nemčurje, a ne na nas. Mi protestiramo proti vsiljevanju tujsčine, naj si potem pride od katerekoli strani.

Priprave za proslavo Narodnega dneva (dne 5. julija) so v polnem teku tako na Hrvatskem in v Slavoniji, kakor tudi v Dalmaciji, Istri, na Kranjskem, v Primorju, Bosni in Hercegovini. Opozarjamo vsa naša društva in korporacije, kakor tudi vse posameznike, katerim je na srečo ta velika narodna reči naj se pobrigajo, da bo Narodni dan prinesel bedi naših malih sirot čim več olajšanja; kjer še niso začeli s pripravami, naj to takoj store. Vsa potrebna navodila in informacije daje „Odbor S. H. S. žena za siročad“, Zagreb, Kipni trg 9 (telefon 12-94), ki v najkrajšem času razpošlje razglase, pisma, zbiralne pole in druge tiskovine za olajšanje zbiranja doneskov. Tisoči in tisoči otrok čakajo na pomoč in rešitev. Nabiranje z nabiralnimi polami traja od 1. do 8. julija ter ga bodo izvrševale osebe, ki bodo v to posebej pooblašene; ves denar naj se pošlje „Prvi Hrvatski Štedionici“ v Zagrebu, pod označbo: Zbrano za sirote povodom narodnega dneva — Odbor S. H. S. žena za sirote.

Podržavljenje južne železnice. Dunajski župan dr. Weibkirchner je v državnem železniškem svetu predlagal, naj se podržavita južna železnica in proga Dunaj-Aspang. Bredlog je bil sprejet.

Iz južne železnice. Za višja nadzornika sta imenovana Konrad Brunner, postajenačelnik glavnega kolodvora v Mariboru, in Jožef Hauswirt, nadrevident v Mariboru. Naslov nadzornika je dobil prometni kontrolor Jožef Gostiša v Trstu. Za nadrevidente so imenovani: Hugo Willmann, postajenačelnik na Grobelnem, Franc Rutar v Trstu, Rudolf Mioni v Ptuj, Jožef Zupan v Ljubljani, Herman Zunterer na Pragarskem, Emil Brinšek pri Sv. Petru na Kr., G. Pavlin v Trstu, Alojzij Pirkovič v Ljubljani in Ivan Budz, postajenačelnik v Slov. Bistrici. Za revidente so imenovani sledeči adjunkti: Matija Miklič v Ljubljani, Adolf Štefan v Trstu, Ivan Turki v Ljubljani, Jožef Holeček v Celju, Alojzij Kavšek v Trstu, Karel Marzin v Beljaku, Herman Novak v Radgoni, Avguštin Lukačič v Brucku, Alojzij Muzikant na Pragarskem, Jožef Grile v Poličanah, Franc Toplak v Mariboru, Ivan Radanovič v Ljubljani, Žiga Kriščič v Trstu, Jožef Tončič v Trzinu, Franc Müller v Celju, Franc Lamon v Središču in Rajmund Payner na Teznu pri Mariboru. Za adjunkte so imenovani pristavi: Karel Čerba v Ljubnem, Martin Knez v Laskem trgu, Ivan Pipan v Trbovljah, Karel Minoljak v Gradcu, Adolf Schmuck v Poličanah, Ivan Ubing v Spodnjem Dravogradu, M. Marmorek v Kapfenbergu, Friderik Punčuh na Zidanem mostu, Fr. Zelar na Zidanem mostu, Leon Dekleva v Nablrežini, Jožef Medved v Ljubljani, Edward Schmidt v Mariboru, Mihael Margun v Trstu, Leopold Poleg v Mariboru in Ivan Wurzinger v Mariboru. Pri stavbenem ravnateljstvu so bili imenovani za nadrevidente revident Friderik Brugger v Mariboru in K. Veseli v Mürzzuschlagu, brzojavni mojster Karel Devat v Mariboru je imenovan za pristava. Pri strojnem ravnateljstvu je imenovan za nadzornika Franc Franz v Mariboru, za revidente Ivan Klančnik na Pragarskem, Ivan Franzl na Pragarskem, pristav Colnerič in Ivan Katnik v Mariboru.

Pomanjkanje v Dalmaciji. V Splitu že tri cele mesece nimajo ne praška kakornekoli moke ter se ob bogem prebivalstvu hrani z ovsem, ki ga dobiva na dekaeram!

Prevažanje mrličev iz operacijskega in etapnega ozemlja. Vrhovno armadno poveljstvo je iz zdravstvenih ozirov prepovedalo izkopavanje in prevažanje mrličev iz operacijskega in etapnega ozemlja in sicer do dne 30. septembra t. t. Na že vložene prošnje se bo oziralo, na novo vložene tozadevne prošnje se pa ne bo oziralo.

Toča na Notranjskem. Dne 23. junija popoldne je na Notranjskem toča napravila mnogo škode. Debeli kakor orehi so padala gosta ledena zrna v občinah Košana in Šmihel. Šipe na oknih so zenketale, z drevja in tri pa se je vsulo listje in da palec debele veje. Ko je vihar ponehal, je bil strašen pogled. Toča je uničila žito, fižol, koruzo, krompir, zelje in druge poljske pridelke. Trta je vsa uničena in sadno drevje je veliko trpelo. Enaka poročila prihajajo iz Zagorij na Pivki in nekaterih drugih notranjskih krajev.

Na Dunaju se je vršil v času od 3. do 9. jun. učni tečaj za prehodno gospodarstvo, kojega program je vseboval vsestransko poučljiva in zanimiva predavanja, koja naj bi se potom nasvetovani in predavani udeleženci razširjale med kmetško ljudstvo. Istotam so se vršile tudi zanimive razprave, kako umno izboljšati poljedelstvo in z razmerami in kraju primernimi tečajji izobraziti naše kmetško ljudstvo, ki je najvažnejši steber države. Udeleženci je bilo blizu 200 in sicer so prihiteli iz vseh delov monarhije, iz Ukrajine, Bukovine, Češke, Moravske, Kranjske in rudi Štajerska je bila zastopana v dveh udeleženkah, 1 Nemka iz mariborskega in 1 Slovenka iz ormoškega okraja.

Nesreča na železnici. Na progi med Pesnico in Št. Iljem je dne 26. junija zjutraj brzovlak št. 5 povozil železničnega čuvaja Jakoba Žmaher. Raztrgalo ga je na drobne kosce. Nesrečnež zapušča vdovo in 3 nepreskrbljene otroke. Pokopali so ga v Št. Ilju. Doma je bil iz Št. Jurija ob i. žel.

Cesarska pošiljatev ukradena. Iz Duchcova se poroča, da se je tamkajšnji mestni zastop, ko je zmanjkalo živil, obrnil za pomoč naravnost na kabi-

netno pisarno. Na cesarski ukaz je odšlo v Duchcov tr. vagone koruzne in dva vagona pšenične moke. Ko je dospel prvi vagon v Duchcov, je manjkalo v njem 18 vreč pšenične moke.

Kontingentiranje na celem Štajerskem. Kakor smo izvedeli iz zanesljivih virov, se je od raznih merodajnih činiteljev doseglo na Dunaju, da se način oddaje žita spremeni in se določi za celo deželo in posamezna glavarstva množina, katero imajo oddati samooskrbovalci. Na ta način bi se izognili v deželi teh nesrečnih rekvizicij, katere so doprinesle kmetškemu ljudstvu že toliko gorja. Ponehalo bi stikanje vojakov in žandarjev po hišah in shrambah. Vprašanje je le, če se bo dalo to izvesti, kar bo le mogoče, če ni oddajna množina (kontingent) za posamezne okraje previsoka. Okrajna glavarstva so že dobila naročilo, da porazdele količino na posamezne občine in da občine skušajo zbrati lepim potom za oddajo zahtevano žito.

Prezemne cene za žito. Za letošnje žito bode vlada plačevala posebne nagrade. Kdor bo do 15. julija oddal žito, bo dobil poleg običajne cene še 25 K nagrade pri 100 kg, do 31. julija 20 K, do konca avgusta 15 K, do konca septembra 10 K in od 1. oktobra do 20. decembra 5 K.

Ceno za krompir na Hrvatskem je določila oblast na 80 K za 100 kg; ta cena velja do dne 1. avgusta t. l.

Sušite sadje! Črešnje in drugo rano sadje je letos bogato obrodilo. Svetujemo, da ga pridno vkuhavate in sušite. Kdor hoče imeti glede naprednega sušenja sadja kaka navodila, naj se obrne na g. M. Humeka, kranjskega deželnega sadijarskega nadzornika in urednika „Slov. Sadijarja“ v Ljubljani, Linhartova ulica 14.

Peronospora je tu! Deževno vreme zadnjih dni je tako neugodno vplivalo na trte, da se je na mnogih krajih že pojavila peronospora. Vinogradniki — skropite!

Zavarujte se! Prišel je čas, ko kmet začenja spravljati po vrsti svoje pridelke pod streho. Sedaj seno, ob žetvi žito itd. Ker je ob letnem vremenu vse bolj suho, posebno slamnate strehe, lesena postopja, in se vse lažje vžge, je treba premisliti, kaj se lahko komu zgodi, če bi ga rdeči petelin spravil ob streho. En posestnik je zavarovan, drugi sploh ni, in je lahko vsak zelo prizadet. Premislimo slučaj, da se je kdo zavaroval pred vojsko na deset let. Cena postopja in vsega je bila pet- ali pa še večkrat nižja kot danes. Vzemimo pohoštvo. Lepa oprava za naše kmetško razmere je veljala 2000 do 3000 K, a danes je ne dobiš za 15.000 K. Ena krava je bila 200 do 300 K, danes jo komaj dobiš za 200 do 300 K. Kaj pa konji, prašiči itd.? Seno je stalo 4-5 K, danes je maksimalna cena 25 K. Iz tega se vidi, kako se se predmeti podražili. Tudi poslopje se je pred vojsko poceni zgradilo. Sedaj ne dobiš niti opeke, apna, cementa in še manj železa in opreme iz medi in bakra. Pogorelec bi bil res primoran stati pod milim nebom in čakati usmiljenja dobrih ljudi. Nihče naj se ne zanaša na pomoč gasilnih društev, ker: 1. danes dobrih gasilcev sploh ni doma, so skoraj vsi vojaki, drugi pa niso tako spretni, ker so že stari; 2. gasilno orodje je večinoma med vojsko zarjavelo, cevi so preperle in na popravilo ali nadomestilo ni mogoče misliti, ker ni potrebnega materiala in obrtnikov; 3. če je vse v redu, se lahko zgodi, da konj ni doma, ker jih sploh primanjkuje in je vse dobre konje pobrala vojska; 4. ljudstvo je postalo med vojsko bolj neusmiljeno, maščevalno, matere preobložene z delom na polju ne morejo svojih otrok tako dobro nadzorovati in so požari na dnevnem redu; 5. včasih še vode manjka, ker so vodnjaki pokvarjeni, ali pa je predaleč proč. Da ne bo vsak sam svoje sreče kovač, naj se zavaruje proti ognju in sicer tako visoko, da bi v slučaju nesreče za izplačani zavarovalni znesek poročal vse svoje izdatke, kateri bi bili v sedanjih razmerah zelo visoki. Kmetje, ne obračajte se na nobene tuje nemške zavarovalnice, ampak le na domače! Zavarovanje na se sklene na dobo do odpovedi, dokler bodo pač sedanje razmere trajale. — Fran Malasek, strokovni učitelj deželne kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu na Polenjokem.

Najnovejša poročila.

Sovražni letalci nad Celjem.

»G. M.« poroča, da so v noči na soboto, dne 29. junija pripluli nad Celje 4 italijanski letalci. Eno letalo so naši sestrelili. Od dveh letalcev je ostal eden nepoškodovan, dočim ima drugi ob nogi zlomljeni.

Najnovejše avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 30. junija
Od včeraj 3. ure zarana so se nabajale naše postojanke na planoti Sedem občin v zelo hudem sovražnem artilerijskem ognju, kateremu so nekaj ur pozneje sledili močni napadi na Col del Rosso in Monte del Volbello. Dočim so bili napadi na Col del Rosso takoj odbiti, je sovražnik na Monte del Valbello po srditih bojih iz bližine udrl v našo prvo črto. Toda bataljoni ogrskega pešpolka št. 131

in varaždinskega pešpolka št. 16 so ga v protisunko zopet vrgli nazaj.

Nadaljni napadalni poskusi ter delni sunki proti Sisemolu in pri Asiagu so bili v našem tobovskem boju udušeni. Sicer pa povsod artilerijski ogenj menjajoče se sile.

Amerikanci nastopijo.

Ameriške čete na francoskem bojišču so, kakor naglašava nevtralno časopisje, pripravljene da nastopijo. Dosedaj Amerikanci niso mogli nastopiti, kakor bi radi proti Nemcem. Sedaj je temu nedostatku opomagano. Amerikanci so se dobro in z modernim orožjem pripravili na ofenzivo proti Nemčiji. Francozi so zelo navdušeni za Amerikance kot svoje zveste zaveznike. Iz Amerike dobi Francija dovolj ljudi, vojnega gradiva in živil, kakor koli hoče.

Dopisi.

Maribor. Po mestu kroži govorica, da oo naš župan dr. Schmiderer odložil županstvo.

Maribor. Kdor ima mnogo sadja ali jagodičev za kuhanje, naj to naznani pri mestnem prehranjevalnem uradu ter prosijo za potrební sladkor.

Gornja Sv. Kungota. Znani opek r je za tujce dni preteklega tedna letal od hiše do hiše, da bi rignal čimveč kalinov na sulferajnsko zborovanje v Švedini. A Giuseppe je prav slabo naletel. V šentjurski župniji je obenem grabil živino in agurke za ta šlod. Ker je pri neki hiši bila ljudem njegova vsiljivost vendar že prevelika, jo je moral odkuriti. Ljudje so se poslužili originalnega orožja, kakor za časa kmetške vojske. Vsak dan se bolj jasno vidi, da ljudje ne marajo več takih, ki so za nadaljevanje vojne in ki — dasiravno tuji — bi radi samo lo komandirali nad domačini.

Gradec. Sekovski škof dr. Schuster je izdal dne 25. aprila t. l. pastirski list, v katerem opozarja svoje škofljane na 700letni jubilej ustanovitve sekovske škofije dne 22. junija 1218 po solnograškem nadškofu Eberhardu II., izvoljen pozneje za papeža Honorija III. V njem opisuje začetek in zgodovino ustanovitve, čas preskušnje, reformacije, bojev proti reveri in prekucijah ter naznanja jubilej in hvajo, katero so dolžni škofljani Troedinemu Bogu. Dan jubileja je odločil peto nedeljo po Binkoštih, t. j. dne 23. junija t. l., dan, kateri se v sedanjih žalostnih časih vendar kolikor mogoče vsaj cerkveno slovesno obhaja. Prezvzišeni knez in škof Leopold je sam vidil ob veliki asistenci in ogromni udeležbi vernikov velikansko procesijo iz stolnice v Sreca Jezusovo cerkev in zopet nazaj. Črne sv. maše z libero za rajne škofljane je določil za 25. junij.

Št. Ilj pod Turjakom. Bralno društvo priredi v nedeljo, dne 7. julija po večernicah v prostorih g. Rozmana tombolo z mnogovrstno zabavo v prid oslepelim vojakom. Domačini in sosedi, na svidenje v obilnem številu!

Sv. Križ pri Slatini. Bralno društvo priredi v nedeljo, dne 7. julija v dvorani Duštvenega doma koncert z mnogimi pevskimi točkami. Pevci pridejo iz Celja Začetek ob 5. uri popoldne. Vstopnina 4 K, 3 K, 2 K. Ako bi bilo vreme neugodno, se koncert preloži na naslednjo nedeljo dne 14. julija.

Sv. Peter na Medvedovem selu. V nedeljo, dne 7. julija, priredi Katoliško-slovensko politično društvo za šmarski okraj ob treh popoldne v gospodarskem posloju Marije Kregar političen shod, na katerem bosta poročala poslanca dr. Korošec in dr. Jankovič o svojem delovanju.

Celje. Vsiel močnega deževja v zadnjih dneh je reka Savinja in njeni pritoki narasla tako močno, da je iztopila iz stuge ter poplavlja rodovitna polja in travnike.

Zalec. Na novoustanovljeni trirazredni deški meščanski šoli se vrši vpisovanje in vsprejemni izpit v 1. razred dne 15. julija t. l. pričeni ob 8. uri zjutraj. Pristop imajo tudi deklice kot hospitantke. Učni jezik je slovenski, vendar je tudi preskrbljeno za temeljito priučenje nemščine kot drugega deželnega jezika. Ta učni zavod ima trgovsko-obrtno smer, ker je prva šola te vrste na Slovenskem Štajerju, ki be nudila našemu narodu višjo in širšo naobrazbo za pr klično življenje.

Listnica uredništva.

Lediški: Francelj hodi sedaj tako klavern in pobit po Mariboru, kakor še nikdar poprej. Se tedaj, ko je sfrčal pri mnogih volitvah kot kandidat odpadnikov, ni bil tako potr. To kaže, da mu zadnje dunajsko romanje ni prav nič teknilo. Vaš članek: „Kako je Francelj na Dunaju kozle prevračal“, torej iz usmiljenja do njega raje izpustimo. Vaše podatke pa bomo shranili za eventualno uporabo. Drugi dopis pričbujemo. Pozdrave! — **Maribor:** Hvala za podatke o Almerju. Prosimo večkrat kaj takega! Jugoslovanski pozdrav! — **Črešnjevec:** Zgodbo, kako je prasica Jüreka ritnola, ne smemo objaviti, ker bi to našega urednika gotovo ritnola v kajho. — **Slov. Bistrica:** Hvala! Tokrat prepozno! —